

Bemærkninger til lovforslaget

I den af grønlandskommissionen den 28. februar 1950 afgivne betænkning er der i afsnittet vedrørende retssystemet og befolkningens retsstilling (bind 2, pag. 100 og flg.) fremsat forslag om en nyordning af retsvæsenets organisation.

Den hidtil i Grønland gældende ordning på retsvæsenets område er fastlagt dels i bestemmelserne i §§ 43—44 i lov nr. 134 af 18. april 1925 om Grønlands styrelse, dels i en i medfør af denne lov udstedt kgl. anordning nr. 212 af 26. juli 1926 om retsplejen i Grønland.

Denne ordning, der omtales nærmere i betænkningen pag. 102 og flg., kan først og fremmest karakteriseres derved, at der findes to retssystemer, idet dansk rets regler gælder for de danske i Grønland, og sager vedrørende disse afgøres af danske domstole eller i visse tilfælde af landsfogeden (civile sager og straffesager, hvor der alene er tale om idømmelse af bøde eller konfiskation), medens der i det store og hele ikke findes nogen kodificeret ret for den grønlandske befolkning, der i juridisk henseende henhører under sysselretterne. Disse retter er lægdomstole med sysselmanden (formanden for sysselrådet) som formand. Der er ingen appeladgang, og i straffesager varetages anklagen af sysselrettens formand, således at den dømmende og anklagende myndighed er forenet.

Kommissionens forslag, der behandles nærmere i betænkningen pag. 105 og flg., tager i første række sigte på at indføre et fælles retssystem for alle i Grønland bosatte, og i overensstemmelse hermed stilles der i betænkningens forslag om en nyordning af retsvæsenets organisation med henblik på indførelse af en retspleje, der må anses for betryggende og i sådan overensstemmelse med almindeligt anerkendte retsplejeregler, at den kan anses for egnet til at være gældende for alle i Grønland bosatte uden at tilsidesætte hensynet til de særlige grønlandske forhold.

Statsministeriet må med kommissionen være enig i, at tiden nu må være inde til at søge gennemført et ensartet retssystem i Grønland, idet befolkningen må antages at have nået et sådant udviklingstrin, at det ovenfor skitserede, på anordningen af 1926 baserede retsplejesystem ikke længere kan anses for tidssvarende, og idet den nuværende ordning med den skarpe opdeling af befolkningen i to grupper med hver sit rets-

system ikke kan forenes med den nyordning, der på andre områder søges gennemført.

Nærværende lovforslag tilsigter i første række at tilvejebringe lovregler om oprettelsen og sammensætningen af de organer, som er en nødvendig forudsætning for nyordningens gennemførelse, og som der i betænkningen stilles forslag om.

Statsministeriet må imidlertid lægge vægt på, at der til brug for disse organers virksomhed findes processuelle lovbestemmelser, der sikrer, at retsudøvelsen foregår efter ensartede principper og under hensyntagen til en række af de retsplejegrundsætninger, der har stået deres prøve i mere udviklede samfund som det danske, og hvis iagttagelse må anses for en nødvendig forudsætning for en forsvarlig behandling af retssager. Man har herved navnlig haft for øje, at retsplejen, som det vil fremgå af forslaget, i vidt omfang vil komme til at bygge på usagkyndige institutioner. Det kan ikke forventes, at sådanne institutioner uden vejledning med hensyn til den nærmere processuelle fremgangsmåde vil være i stand til at opfylde denne forudsætning. Man har derfor anset det for at være af afgørende betydning for tilvejebringelse af et betryggende retssystem, at der indføres sådanne regler, og har i overensstemmelse hermed i forslaget medtaget en række bestemmelser angående processens gang og parter og vidners stilling under sagen.

Det har været naturligt ved udarbejdelsen af disse regler at tage sit udgangspunkt i den danske retsplejelovs bestemmelser. Herfor taler dels, at de danske retsplejeregler nu har været gældende i mere end 30 år, således at man har et betydeligt erfaringsgrundlag for deres anvendelighed i praksis, dels at det må tilstræbes, at retstilstanden i Grønland i det omfang, særlige grønlandske hensyn ikke taler i modsat retning, bringes i overensstemmelse med de danske retstilstande. Det er imidlertid en selvfølge, at forskellige omstændigheder har gjort det nødvendigt i betydelig grad at afvige fra den danske retsplejelovs ordning. Dette følger i første række af den omstændighed, at retsorganernes opbygning i Grønland, selv om den foreslåede nyordning gennemføres, må afvige betydeligt fra det danske retsvæsenets organisation, idet det selvsagt ikke har været muligt blot tilnærmelsesvis at kopiere det danske system, der er baseret på en samfundsorganisation, der